

Sygn. akt I ACa 119/17, I ACz 160/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Mierzejewska
Sędzia:	SA Ewa Bazelan
Protokolant	Anna Kłos

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2017 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa K. T. (1)

przeciwko S. T. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w(...) z dnia(...)2016 r. sygn. akt I C (...) i zażalenia powoda na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w tym wyroku

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że powództwo oddala i w pkt III w ten sposób, że zasądza od K. T. (1) na rzecz S. T. (1) 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddala zażalenie powoda;

III. zasądza od K. T. (1) na rzecz S. T. (1) 8.381 zł (osiem tysięcy trzysta osiemdziesiąt jeden) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.

I A Ca 119/17

I A Cz 160/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia (...) 2016r. Sąd Okręgowy w (...)zasądził od pozwanego S. T. (1) na rzecz powoda K. T. (1) 86 609,90zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2010 roku, a począwszy od 1 stycznia 2016 roku z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, oraz 8 333,40 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. W pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od (...) (...)roku do (...)powód K. T. (1) udzielił(...) (...) S. T. (1) kilku pożyczek na łączną kwotę 17 000 (...)

W dniu 12 grudnia 2008 roku K. T. (1) pracujący poza granicami kraju udzielił (...) J. T. pełnomocnictwa notarialnego do:

- nabywania pod jakimkolwiek tytułem dowolnych nieruchomości i praw majątkowych w tym prawa do użytkowania wieczystego, zabudowanych i niezabudowanych działek gruntu, lokali mieszkalnych stanowiących odrębne nieruchomości, spółdzielczych własnościowych praw do lokali, od dowolnych osób, za cenę i na pozostałych warunkach według uznania pełnomocnika, - zawierania z bankiem umów o kredyt hipoteczny lub pożyczkę hipoteczną lub kredyt konsolidacyjny lub innej formy kredytu na warunkach według uznania pełnomocnika,
- ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytu lub pożyczki hipotecznej w szczególności ustanawiania na rzecz banku lub innej instytucji udzielającej pożyczkę lub kredyt hipotek na nieruchomościach lub prawach: składania oświadczeń o poddaniu się Mocodawcy egzekucji stosownie do art. 97 ustawy prawo bankowe, jak również do składania takiego oświadczenia w trybie art. 777 § 1 pkt 4 i 5 k.p.c., co do zaciągniętych zobowiązań, zawierania umów ubezpieczenia oraz umów cesji praw z tych umów, przystąpienia do ubezpieczenia a także dokonywania wszelkich innych czynności faktycznych i prawnych niezbędnych do prawidłowego zabezpieczenia kredytu lub pożyczki hipotecznej,
- zawierania umów (polis) ubezpieczeniowych, dokonywania cesji wierzytelności oraz wypowiedzania takich umów.
- występowania w imieniu mocodawcy przed wszelkimi organami państwowymi, samorządowymi, innymi osobami prawnymi i fizycznymi, w tym Urzędem Skarbowym, ZUS,
- do składania oświadczeń i wniosków w tym kredytowych, wieczystoksięgowych i innych;
- do zawierania wszelkiego rodzaju umów, w tym umów najmu, dzierżawy, użyczenia, umów o budowę lokalu lub podobnych, zarządzania i administrowania nieruchomościami, a w związku z tym podpisywania dokumentów, umów o dostawę mediów;
- do kwitowania i odbioru dokumentów bądź korespondencji, związanych z przedmiotem pełnomocnictwa;
- do zapłaty należności pieniężnych z tytułu ceny lub każdego innego tytułu związanego z przedmiotem pełnomocnictwa; do występowania w imieniu mocodawcy przed wszelkimi bankami w sprawach dysponowania rachunkami, lokatami i tym podobnymi usługami bankowymi;
- do wymeldowania bądź zameldowania a także do dokonywania wszelkich innych czynności prawnych i faktycznych jakie przy wykonywaniu pełnomocnictwa okażą się konieczne (pełnomocnictwo - akt notarialny k. 33 - 35).

W dniu (...) roku pozwany S. T. (1) w obecności (...) J. T. i A. T. podpisał oświadczenie, w którym potwierdzał okoliczność uzyskania od K. T. (1) pożyczki na łączną sumę (...), zobowiązując się do jej zwrotu w terminie do dnia (...). Oświadczenie podpisali obecni przy tej sytuacji świadkowie: J. T. i A. T. - (...) (oświadczenie k.7, zeznania powoda K. T. (1) protokół skrócony k.87-87v w znacznikach czasowych 00:23:00 do 00:26:34, okoliczności bezsporne).

Wobec niewywiązania się z zobowiązania przez (...) K. T. (1) złożył zawiadomienie o popełnieniu przez S. T. (1) przestępstwa z art. 286 k.k. Postanowieniem z dnia (...), sygn. akt (...) Sąd umorzył postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. (okoliczności bezsporne, vide wyżej wskazane akta).

W toku postępowania karnego strony poczyniły za pośrednictwem swoich pełnomocników ustalenia na mocy, których pozwany S. T. (1) zobowiązał się na poczet posiadanego zadłużenia w terminie do końca września 2010 roku uiścić kwotę (...). Z uwagi na zły stan zdrowia pozwany poinformował powoda w korespondencji elektronicznej z dnia 30 września 2010 roku o tym, iż nie jest w stanie wykonać przyjętego zobowiązania i ureguluje umówioną należność w najbliższym możliwym terminie (korespondencja elektroniczna stron k. 32, zeznania pozwanego S. T. (1) protokół skrócony k. 65-65v wraz z transkrypcją k. 72-74, protokół skrócony k. 87-87v w znacznikach czasowych od 00:26:34 do 00:33:22).

Korzystając z udzielonego przez K. T. (1) pełnomocnictwa w dniu (...) roku J. T. przyjęła od pozwanego S. T. (1) kwotę (...) przeznaczoną na częściową spłatę zadłużenia wynikającego z udzielonej przez powoda pożyczki. O przekazaniu tej sumy przez pozwanego J. T. telefonicznie poinformowała powoda, który odmówił jej przyjęcia tytułem częściowej spłaty, domagając się jednorazowego uregulowania całej kwoty pożyczki.

W tym czasie powód i pozwany pozostawali już ze sobą skłóceni, nie utrzymywali ze sobą żadnych kontaktów, ani telefonicznych, ani za pośrednictwem poczty elektronicznej. Osobiście również nie rozmawiali ze sobą.

S. T. (1) nie posiadał także numeru rachunku bankowego (...). Jedynym pośrednikiem pomiędzy (...) J. T., która ukrywała zarówno przed powodem jak i pozwanym własne kłopoty finansowe. J. T. sprzedała otrzymane od S. T. (1) funty i spłaciła własne zobowiązania.

W (...). S. T. (1) przekazał (...) tytułem spłaty pozostałej części długu. J. T. otrzymane pieniądze przeznaczyła na spłacenie własnych zobowiązań (zeznania J. T. protokół skrócony k. 65-66v wraz z transkrypcją k. 75-78, zeznania W. Ż. protokół skrócony k. 65-66v wraz z transkrypcją k. 78-79).

Pismem z dnia (...) powód K. T. (1) wezwał (...) S. T. (1) do zwrotu kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2010 roku na wskazany rachunek bankowy w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania pisma (wezwanie do zapłaty k. 13, potwierdzenie nadania korespondencji k. 14).

Wezwanie nie zostało doręczone pozwanemu S. T. (1) (okoliczności bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów oraz zeznań powoda K. T. (1) i pozwanego S. T. (1), których dopełnieniem pozostają zeznania J. T. oraz W. Ż.. Wszystkie zeznania Sąd w całości uznał za wiarygodne.

Sąd dał wiarę pozwanemu, że przekazał w dniu 27 października 2010 roku kwotę (...) na ręce J. T., a następnie w (...) roku kwotę (...) zwrotu pozostałej części pożyczki, będąc przekonany o tym, iż (...) dysponuje pełnomocnictwem udzielonym jej przez powoda.

W ocenie Sądu powód nie udowodnił odwołania pełnomocnictwa udzielonego J. T..

W konsekwencji Sąd uznał także, że brak jest podstaw do podważenia zeznań S. T. (2), że nie wiedział on o odwołaniu pełnomocnictwa dla (...) ani o tym, iż J. T. w rzeczywistości nie przekazała pieniędzy na spłatę pożyczki, lecz przeznaczyła ją na uregulowanie własnych zobowiązań finansowych. Sąd stwierdził również brak podstaw do zakwestionowania zeznania pozwanego, że wiedzę o działaniach (...) uzyskał dopiero po otrzymaniu odpisu pozwu w sprawie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione. Strony zgodnie przyznały fakt zawarcia umowy pożyczki. Potwierdzone zostało również sporządzenie oświadczenia w dniu (...), w którym pozwany potwierdził własne zobowiązanie na kwotę (...) i zobowiązał się do spłaty długu w terminie do (...) roku.

Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 105kc, z którego wynika, że jeżeli pełnomocnik po wygaśnięciu umocowania dokona w imieniu mocodawcy czynności prawnej w granicach pierwotnego umocowania, to czynność prawna jest ważna, chyba że druga strona o wygaśnięciu umocowania wiedziała lub z łatwością mogła się dowiedzieć. Z przepisu tego Sąd wyprowadził wniosek a contrario, że nieważna jest taka czynność prawna, dokonana przez dotychczasowego pełnomocnika, która została dokonana przez kontrahenta pełnomocnika będącego w złej wierze, tj. wtedy, gdy o wygaśnięciu upoważnienia kontrahent wiedział lub z łatwością mógł się dowiedzieć (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 lipca 2013 roku, sygn. akt: I ACa 129/13).

Sąd Okręgowy uznał jednak, że pełnomocnictwo notarialne udzielone w dniu (...) roku przez K. T. (1) J. T. nie uprawniało J. T. do przyjęcia należności tytułem spłaty pożyczki, albowiem spłata pożyczki jako czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu wymagała jasnego sprecyzowania w postanowieniach zakresu ustanowionego

umocowania. Na tej podstawie Sąd uznał, że S. T. (1) przekazując J. T. pieniądze tytułem spłaty pożyczki zaciągniętej wobec K. T. (2), świadczył do rąk osoby nieuprawnionej.

W konsekwencji Sąd uznał, że S. T. (1) - zgodnie z art 452 kc jako dłużnik jest zwolniony ze świadczenia tylko w takim zakresie, w jakim wierzyciel ze świadczenia skorzystał. Co do zasady, spełnienie świadczenia do rąk nieuprawnionego nie zwalnia dłużnika z długu. Istotne jest to, czy wierzyciel faktycznie ze świadczenia skorzystał, tzn. czy zwiększyły się w wyniku takiego spełnienia świadczenia aktywa wierzyciela albo czy zmniejszyły się jego pasywa. Równoznaczne ze spełnieniem długu do rąk dłużnika jest spełnienie świadczenia tylko na rzecz osoby umocowanej przez wierzyciela, przedstawiciela ustawowego wierzyciela, osoby mającej do tego własny tytuł prawny oraz innej osoby upoważnionej do odbioru świadczenia - przede wszystkim komornika.

Sąd stwierdził, że w takim przypadku nie ma znaczenia świadomość i dobra wiara dłużnika, która w tym przypadku nie jest chroniona. Nawet jeśli dłużnik w dobrej wierze spełnił świadczenie do rąk osoby, którą na podstawie usprawiedliwionych okoliczności uważał za swojego wierzyciela, to zostanie on zwolniony z długu tylko na warunkach przewidzianych w art. 452 k.c., a więc tylko wówczas, jeżeli rzeczywisty wierzyciel z tego świadczenia skorzystał. Ciężar dowodu tej okoliczności spoczywa na dłużniku.

W sprawie nie jest sporne, że powód nie odzyskał spłaty udzielonej pozwanemu pożyczki. W ocenie Sądu pozwany fizycznie zwracał pożyczkę osobie, która nie była uprawniona do jej przyjęcia, nawet działając w dobrej wierze oraz pozostając w przekonaniu o tym, że (...) posiada stosowne pełnomocnictwo. W konsekwencji Sąd uznał, że pozwany nie zwolnił się z długu, gdyż powód z dokonanej spłaty w żaden sposób nie skorzystał, co potwierdzają w pełni zeznania J. T..

Z tych względów Sąd uznał, że powodowi należy się zwrot całej kwoty pożyczki w wysokości (...) od pozwanego, wg kursu z dnia 30 czerwca 2010 roku. Zgodnie natomiast z tabelą kursów średnich NBP nr (...) z dnia (...) kurs (...) wyniósł 5,0947 złotych. Równowartość sumy 17 000 (...) na dzień 30 czerwca 2010 roku stanowiła kwotę 86 609,90 złotych, a nie wskazaną w pozwie sumę 100 074zł, co skutkowało koniecznością oddalenia powództwa w pozostałym zakresie. Odsetki ustawowe Sąd zasądził na podstawie art. 481 k.c., od dnia 1 lipca 2010r. jako pierwszego dnia wymagalności określonego w oświadczeniu o uznaniu długu. O odsetkach ustawowych za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. albowiem aktualne brzmienie tych przepisów zostało określone ustawą z 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1830), która w swojej zasadniczej części weszła w życie 1 stycznia 2016 r. (czyli przed zamknięciem rozprawy w niniejszej sprawie). Z powyższych względów orzeczono jak w pkt I i II sentencji wyroku.

Sąd dokonał stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu na podstawie art. 100 kpc. Powód wygrał proces w ok. 80 %. Koszty powoda w sprawie niniejszej wyniosły łącznie 12 221 zł (5 004 zł opłata od pozwu, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7 200 złotych ustalone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz U. 2015 poz. 1804) oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych. Natomiast pozwany poniósł koszty w wysokości 7217 zł z tytułu zastępstwa procesowego. Razem koszty stron wyniosły łącznie 19 438 zł. 80 % powyższej kwoty stanowi kwota 15 550 zł pomniejszona o kwotę wydatkowaną przez pozwanego w wysokości 7 217 zł daje 8 333,40 zł do zasądzenia na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając wyrok w zakresie uwzględniającym powództwo i zasądzającym od pozwanego na rzecz powoda koszty procesu.

Pozwany zarzucał Sądowi pierwszej instancji:

I. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 98 k.c. - poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegająca na nieprawidłowym przyjęciu, że J. T. nie miała umocowania do odbioru należności z tytułu zwrotu pożyczki w imieniu powoda, a pełnomocnictwo takie wymagało jasnego sprecyzowania w postanowieniach zakresu ustanowionego umocowania z dnia 12 grudnia 2008 r., podczas gdy ustne i dorozumiane oświadczenia powoda i jego faktyczne zachowanie oraz szereg innych ujawnionych w niniejszej sprawie okoliczności w sposób oczywisty dawało podstawę dla uznania umocowania J. T. do odbioru przedmiotowych należności, a mianowicie:

1/ powód został natychmiast poinformowany przez (...) przyjęciu w jego imieniu kwoty(...)przekazanych w 2010 r. i w żaden sposób oraz w żadnym czasie nie wyraził sprzeciwu odnośnie umocowania matki do odbioru tych należności, wskazując jedynie, że nie przyjmie żadnych kwot, dopóki nie zostanie uzbierana pełna kwota, co jednoznacznie wskazuje, iż wyraził on swoją wolę, zezwalając, by J. T. była upoważniona do przyjęcia zwrotu pożyczki na jego rzecz;

2/ J. T. wykonywała skutecznie szereg czynności wykraczających poza formalny zakres pełnomocnictwa udzielonego aktem notarialnym (m.in. reprezentacja w banku, odbiór wszelkiej korespondencji), nie kwestionowanych nigdy przez powoda, co potwierdza fakt, że zakres umocowania J. T. nie ograniczał się do treści objętej pełnomocnictwem notarialnym;

3/ pozwany nie otrzymał od(...)żadnych informacji i wytycznych odnośnie innego sposobu spłaty pożyczki niż przekazanie tych środków za pośrednictwem matki, nawet po otrzymaniu przez powoda informacji o tym, że pieniądze zostały przekazane J. T., K. T. (1) nie skontaktował się z żadną z tych osób i zaniechał wszelkich działań mających na celu odbiór kwoty bądź przekazanie jej innej osobie;

4/ J. T. była jedyną osobą, za pośrednictwem której skonfliktowani(...)kontaktowali się ze sobą i załatwiali wszelkie sprawy.

b) art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do szeregu dowodów i okoliczności ujawnionych w sprawie, mających niewątpliwie znaczenie dla rozstrzygnięcia, z których wynikało umocowanie J. T. do odbioru kwoty pożyczki w imieniu powoda.

II. Sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na nieprawidłowym przyjęciu, że J. T. nie była umocowana do przyjęcia świadczenia na rzecz powoda, podczas gdy z materiału dowodowego sprawy wynika, że faktyczny zakres pełnomocnictwa udzielonego J. T. w sposób dorozumiany i ustny (za pełną wiedzą i przyzwoleniem powoda) był istotnie szerszy niż przedstawiony w dokumencie notarialnym, był niezależny od tego dokumentu i obejmował również umocowanie do przyjęcia kwoty pożyczki.

Pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

Powód wniósł zażalenie na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w wyroku.

Powód zarzucał Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa procesowego tj.:

1. art. 100 kpc - poprzez stosunkowe rozdzielanie kosztów pomiędzy stronami pomimo tego, że powód uległ tylko co do nieznacznej części swojego żądania tj. 14%, co uzasadniałoby nałożenie na stronę pozwaną obowiązku zwrotu wszystkich kosztów;

2. art. 100 kpc - poprzez błędne obliczenie stosunku procentowego w jakim powód wygrał postępowanie tj. 80%, podczas gdy powód wygrał postępowanie w 86% przez co wadliwie rozliczono koszty procesu.

Powód wnosił o zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia w pkt. III wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 12 221zł, ewentualnie 9.499,68zł tytułem zwrotu kosztów procesu i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej pozwany popierał apelację i wnosił o oddalenie zażalenia powoda. Powód popierał swoje zażalenie i wnosił o oddalenie apelacji pozwanego. Obydwie strony wnosiły o zasądzenie kosztów procesu poniesionych w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje. Apelacja jest uzasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia Sądu Okręgowego dotyczące zawarcia pomiędzy stronami procesu umowy pożyczki (...) (...) faktu udzielenia przez K. T. (1) J. T. pełnomocnictwa w dniu (...), które nie zostało odwołane oraz przekazania przez S. T. (1) J. T. (...) i 51 000zł tytułem spłaty pożyczki zaciągniętej przez niego od K. T. (1).

Sąd Apelacyjny nie podziela natomiast oceny Sądu Okręgowego dotyczącej zakresu pełnomocnictwa udzielonego przez K. T. (1) (...). Kwestia wykładni treści udzielonego pełnomocnictwa i ustalenia jego zakresu ma w ocenie Sądu Apelacyjnego decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Art. 98 kc przewiduje trzy rodzaje pełnomocnictwa: pełnomocnictwo ogólne, rodzajowe i dla poszczególnych rodzajów czynności.

Przedmiotem pełnomocnictwa ogólnego jest umocowanie do czynności określanych mianem zwykłego zarządu. Czynności przekraczające zwykły zarząd wymagają albo pełnomocnictwa rodzajowego, albo szczególnego, tzn. do poszczególnych czynności. Przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają definicji pełnomocnictwa rodzajowego. Czynnościami prawnymi „określonego rodzaju” może być zawieranie umów określonego rodzaju, przyjmowanie zamówień czy inne rodzajowo podobne czynności.

Zakres udzielonego pełnomocnictwa ustala się w oparciu o jego treść, która podlega wykładni zgodnie z dyspozycją art. 65 § 1 kc, który stanowi, że oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje.

Okoliczności, w których oświadczenie woli zostało złożone, mogą mieć istotny wpływ na wynik jego tłumaczenia, niejednokrotnie bowiem to one konstytuują taką, a nie inną, treść oświadczenia, określającą zamierzone przez składającego oświadczenie skutki. Oświadczenie woli mogłoby mieć inne znaczenie, gdyby okoliczności faktyczne mające wpływ na jego treść były inne (co do znaczenia kontekstu sytuacyjnego zob. też wyrok SN z 3 lutego 2011 r., I CSK 348/2010, LexisNexis nr (...); wyrok SN z 26 lipca 2012 r., II CSK 9/2012, LexisNexis nr (...)).

Dla ustalenia zatem zakresu pełnomocnictwa udzielonego przez K. T. (1) (...) J. T., poza dosłowną jego treścią mają znaczenie okoliczności w jakich doszło do udzielenia pełnomocnictwa oraz okoliczności w jakich pełnomocnictwo było wykonywane. Akceptowanie bądź nieakceptowanie przez mocodawcę czynności dokonywanych przez pełnomocnika stanowi bowiem również przejaw rozumienia zakresu w jakim pełnomocnictwo zostało udzielone.

Z tego względu przypomnieć należy, że K. T. (1) udzielił pełnomocnictwa (...) w formie aktu notarialnego w okresie gdy przebywał za granicą, co uniemożliwiało mu osobistą obecność w kraju i osobistą obecność przy czynnościach prawnych dotyczących jego majątku. Zatem celem udzielenia przez powoda pełnomocnictwa (...) było zastąpienie powoda przy czynnościach prawnych dotyczących jego majątku. Forma aktu notarialnego przyjęta została ze względu na szczególny wymóg formy czynności prawnej, które (...) jako pełnomocnik mogła dokonywać w imieniu (...) Pełnomocnictwo upoważniało pełnomocnika m.in. do nabywania przez pełnomocnika nieruchomości i praw majątkowych i to na warunkach ustalonych przez samego pełnomocnika, zawierania umów kredytowych z bankiem, ustanawiania zabezpieczeń kredytów, zawierania umów ubezpieczeniowych i umów cesji.

W ramach udzielonego pełnomocnictwa J. T. została upoważniona m.in. do występowania w imieniu mocodawcy wobec osób trzecich, składania oświadczeń w jego imieniu, zawierania umów, odbioru i kwitowania korespondencji, zapłaty, należności z tytułu ceny, a także „do dokonywania wszelkich innych czynności prawnych i faktycznych jakie przy wykonywaniu pełnomocnictwa okażą się konieczne” [pełnomocnictwo k. 33].

W ocenie Sądu Apelacyjnego tak szeroko określony zakres umocowania pozwala uznać, że udzielone przez K. T. (1) J. T. pełnomocnictwo miało na celu umożliwienie J. T. wykonywanie w imieniu syna zarządu majątkiem K. T. (1). Pełnomocnictwo to miało charakter mieszany. W ramach zarządu majątkiem (...) J. T. była umocowana do wykonywania czynności zwykłego zarządu [pełnomocnictwo ogólne], a także do podejmowania czynności określonego rodzaju [rodzajowe], co wymuszało udzielenie pełnomocnictwa w formie aktu notarialnego. Pozostawienie przez mocodawcę pełnomocnikowi kompetencji do ustalania ceny nabywanych praw, zapłaty należności pieniężnych z tytułu ceny nabycia, jak i wykonywania wszelkich innych czynności prawnych i faktycznych koniecznych przy wykonywaniu tego pełnomocnictwa, pozwalają uznać, że w ramach umocowania ogólnego J. T. była uprawniona także do przyjmowania świadczeń od dłużników mocodawcy z zaliczeniem ich na poczet wierzytelności przysługujących K. T. (1).

Sąd Apelacyjny nie podziela oceny Sądu Okręgowego, że przyjęcie w imieniu mocodawcy przez jego pełnomocnika świadczenia na poczet długu jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem mocodawcy.

W świetle poglądu przyjętego w orzecznictwie Sądu Najwyższego za czynności zwykłego zarządu majątkiem wspólnym z reguły zalicza się załatwianie spraw związanych z normalną eksploatacją rzeczy, pobieranie pożytków i dochodów, uprawę gruntu, konserwację, administrację i szeroko rozumianą ochronę w postaci wszelkiego rodzaju czynności zachowawczych. Jednocześnie ugruntowuje się tendencja do odchodzenia od ciasnego rozumienia czynności prawnych w ramach zwykłego zarządu i przekraczających zwykły zarząd, według którego miałyby one obejmować przede wszystkim „zachowanie mienia i innych dóbr oraz osiągnięcie z nich normalnych korzyści”. Natomiast za czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu uważa się czynności rozporządzające prawem majątkowym i czynności zobowiązujące do rozporządzenia takim prawem, zobowiązujące do świadczenia, czynienia lub zaniechania, oraz do zaciągania zobowiązań pieniężnych.

W okolicznościach sprawy należy przede wszystkim odróżnić zawieranie umowy pożyczki od przyjmowania spłaty długu z tytułu udzielonej pożyczki. O ile w konkretnych warunkach zawieranie umowy pożyczki może być uznane za czynność przekraczającą zwykły zarząd majątkiem [ze względu na przeniesienie własności przedmiotu pożyczki na rzecz pożyczkobiorcy], o tyle samo przyjęcie przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy spłaty należności na poczet przysługującej mocodawcy wierzytelności, nie może być uznane za czynność przekraczającą zwykły zarząd, gdyż wskutek jej wykonania dochodzi do realnego zwiększenia majątku mocodawcy, w którym dotychczasowa abstrakcyjna wierzytelność lub jej część zostaje zastąpiona środkami pieniężnymi, których wysokość odpowiada kwocie spłaty.

Niezależnie od treści samego pełnomocnictwa stwierdzić należy, że okoliczności faktyczne sprawy pozwalają na ustalenie, że zarówno K. T. (1), jako mocodawca oraz J. T., jako jego pełnomocnik nie mieli wątpliwości co do umocowania J. T. do przyjęcia w imieniu mocodawcy spłaty zadłużenia od S. T. (1). Źródłem tego umocowania było pełnomocnictwo udzielone w dniu 12 grudnia 2008r.

Z zeznań J. T. i S. T. (1) wynika, że bracia nie rozmawiali ze sobą ze względu na istniejący konflikt, a jedynym pośrednikiem pomiędzy nimi (...) To ona za zgodą K. T. (2) podjęła inicjatywę skutkującą tym, że w dniu(...) doszło do spotkania stron w mieszkaniu(...)i podpisania przez S. T. (1) oświadczenia o uznaniu długu [oświadczenie k. 7]. Do spotkania doszło w 10 miesięcy po udzieleniu pełnomocnictwa przez K. T. (3) (...) J. T. nie miała wątpliwości, że działa jako pełnomocnik K. T. (1). Fakt udzielenia pełnomocnictwa był wówczas wszystkim zainteresowanym znany. Jak ustalił Sąd Okręgowy pełnomocnictwo to nie zostało odwołane. Powód w czasie swoich zeznań twierdził co prawda, że odwołał pełnomocnictwo matce, ale w tym zakresie żadnych dowodów nie przedstawił.

J. T. składając zeznania w charakterze świadka zeznała, że z jej inicjatywy doszło do spotkania w dniu(...)Było to akceptowane przez K. T. (1), który przebywał wówczas w kraju. Zeznała, że nie miała żadnych wątpliwości do umocowania (...) K. do odbioru spłaty pożyczki. Gdyby zatem istotnie doszło do odwołania pełnomocnictwa fakt ten winien udowodnić powód zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu przewidzianą w art. 6 kc. Zeznania (...) faktu odwołania pełnomocnictwa nie potwierdziły. W konsekwencji uznać należy, że S. T. (1) spłacając zadłużenie świadczył do rąk pełnomocnika wierzyciela.

Wobec treści zeznań J. T. okolicznością dowiedzioną jest fakt dwukrotnego wręczenia jej przez S. T. (1) kwot pieniędzy stanowiących spłatę jego zadłużenia wobec K. T. (1). Pozwany wręczył (...)w dniu (...)2010r. kwotę (...), a J. T. przyjęła ją w imieniu(...) K., mając zamiar przekazania mu tych pieniędzy. K. T. (1) po zawiadomieniu go przez (...)o częściowej spłacie pożyczki do jej rąk nie zakwestionował przyjęcia przez (...)w jego imieniu pieniędzy od S. T. (1). Nie chciał przyjąć pieniędzy tylko z tego względu, że świadczenie nie obejmowało całego długu. Gdyby pozwany spłacił do rąk (...) całą kwotę powód przyjąłby ją. Tym samym uznać należy, że powód nie kwestionował, że zakres udzielonego matce pełnomocnictwa obejmował także przyjmowanie przez nią od dłużnika kwot stanowiących spłatę zadłużenia względem mocodawcy.

J. T. zeznała także, że wobec kategoriycznych żądań K. T. (1) aby S. T. (1) spłacił jednorazowo całą kwotę pozostawiła ją w swojej dyspozycji w celu jej uzupełnienia w terminie późniejszym przez dłużnika i spłacenia jednorazowo całości długu. Jednakże ze względu na własne problemy finansowe, bez wiedzy synów wymieniła kwotę (...)na walutę polską i spłaciła własne zadłużenie. Podobnie uczyniła z kwotą(...)wręczoną jej przez S. T. (1) w maju 2013r. Niewątpliwie zatem doszło do przywłaszczenia przez J. T. pieniędzy stanowiących własność K. T. (1) jako jej mocodawcy. Delikt ten, którego dopuściła się J. T. stanowi zatem źródło zubożenia K. T. (1).

K. T. (1) w trakcie swoich zeznań potwierdził powyższe okoliczności przyznając, że nie chciał przyjąć pieniędzy po pierwsze dlatego, że nie została spłacona cała kwota, po drugie dlatego, że jego zdaniem w oświadczeniu o uznaniu długu zostało wyraźnie wskazane, że kwota długu miała być przelana na jego konto, które było wyraźnie wskazane w oświadczeniu z dnia(...) 2009r. o uznaniu długu. W tej części jednak zeznania K. T. (1) są sprzeczne z treścią oświadczenia z dnia 17 października 2009r. [k. 7], gdyż z treści tego pisma nie wynika aby strony uzgodniły, że zapłata nastąpi na konto K. T. (1) i nie wskazywały numeru jego konta. Po okazaniu tego oświadczenia K. T. (1) na rozprawie w czasie składania przez niego zeznań [zapis audio – video], powód zmienił stanowisko mówiąc, że postanowienia te miały charakter „gentelmeński”, ale na powyższą okoliczność żadnych dowodów nie przedstawił.

Te nieścisłości w zeznaniach powoda należy uznać za istotne. Nakazują one daleko idącą ostrożność w zakresie oceny wiarygodności powoda i jego relacji i stanowiska zajętego w sprawie. Powód z oczywistych względów jest zainteresowany wynikiem procesu, ale nade wszystko zainteresowany jest realnym odzyskaniem pieniędzy. Natomiast motyw przywłaszczenia przez J. T. pieniędzy i jej aktualna sytuacja ekonomiczna będąca konsekwencją sytuacji rodzinnej i osobistej [choroba męża i jej zadłużenie], nie dają realnej możliwości odzyskania od niej pieniędzy. Wyjaśnia to wolę przerzucenia odpowiedzialności za nieodzyskanie pieniędzy przez powoda wyłącznie na pozwanego.

Skonfrontowanie zeznań stron z zeznaniami J. T. nie pozostawia wątpliwości, że ani K. T. (1) jako mocodawca, ani J. T. jako pełnomocnik (...) K. nie mieli wątpliwości co do umocowania J. T. do przyjęcia od S. T. (1) spłaty zadłużenia wobec K. T. (1). W takim samym przekonaniu pozostawał S. T. (1) spłacając swoje zadłużenie do rąk (...). Owo przekonanie miało swoje źródło w pełnomocnictwie udzielonym przez K. T. (1) J. T. w dniu 12 grudnia 2008r.

W konsekwencji należy uznać, że S. T. (1) świadcząc do rąk J. T. jako pełnomocnika K. T. (1) wykonał ciężące na nim zobowiązanie zwrotu pożyczonej od K. T. (1) kwoty (...), co skutkowało wygaśnięciem jego zobowiązania i przesądzało o bezzasadności roszczenia powoda wobec pozwanego, wywodzonego z umowy pożyczki zawartej pomiędzy stronami.

Uzupełniająco jedynie wskazać, że nawet gdyby przyjąć, że J. T. przyjęła pieniądze od S. T. (1) wpłacone przez niego tytułem spłaty zadłużenia wobec K. T. (1), z przekroczeniem udzielonego jej pełnomocnictwa, to nie uzasadniałoby to uwzględnienia powództwa. W tej sytuacji znajdowałby zastosowanie art. 103 § 1 kpc, który stanowi, że jeżeli

zawierający umowę jako pełnomocnik nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres, ważność umowy zależy od jej potwierdzenia przez osobę, w której imieniu umowa została zawarta. Potwierdzenie może być dokonane w dowolnej formie, nawet przez czynności konkludentne, przy założeniu, że osoba, w której imieniu umowę zawarto, wie o jej zawarciu [D. S., R. S., Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, wyd. X].

W okolicznościach sprawy fakt zawiadomienia przez J. T. K. T. (1) o przyjęciu przez nią od S. T. (1) (...) tytułem spłaty długu zaciągniętego przez S. T. (1) od K. T. (1) i zaakceptowanie tej czynności co do zasady przez K. T. (1), stanowiło wyraz konkludentnego potwierdzenia skuteczności przyjęcia przez J. T. kwoty pożyczki w imieniu K. T. (1). Prowadzi to do wniosku, że S. T. (1) spłacił zadłużenie wobec K. T. (1). Także zatem w takich okolicznościach powództwo jako bezzasadne podlegałoby oddaleniu.

Natomiast brak jest podstaw do uznania że w sprawie znajdował zastosowanie art. 105 kc. Przepis ten bowiem znajduje zastosowanie wobec pełnomocnika, którego pełnomocnictwo istniało i zostało odwołane albo wygasło. W sprawie niniejszej jest natomiast poza sporem, że K. T. (1) udzielił (...) pełnomocnictwa, a fakt jego odwołania nie został udowodniony. Natomiast zarzuty powoda dotyczyły zakresu udzielonego (...) pełnomocnictwa. W związku z powyższym ewentualne zastosowanie znajdował w sprawie art. 103 § 1 kc.

Natomiast zastosowanie art. 452 kc w sprawie nie znajduje w ogóle uzasadnienia gdyż brak jest w świetle wcześniejszych wywodów podstaw do uznania, że S. T. (1) wręczając (...) pieniądze tytułem spłaty długu zaciągniętego od K. T. (1) świadczył osobie nieuprawnionej. Pozwany świadczył do rąk (...) jako pełnomocnika K. T. (1). W takiej sytuacji skuteczność świadczenia pozwanego zależy od spełnienia przesłanek przewidzianych w art. 103 § 1 kc lub 105 kc.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w zakresie i powództwo oddalił zasądzając od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa prawnego w wysokości 7 217zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz U. 2015 poz. 1800) wraz z opłatą od pełnomocnictwa.

Wobec uwzględnienia apelacji w całości Sąd Apelacyjny na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc obciążył powoda w całości kosztami postępowania apelacyjnego, poniesionymi przez pozwanego, na które złożyły się – opłata sądowa od apelacji w wysokości 4 331zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz U. 2015 poz. 1800, z późn. zm.) w wysokości 4050zł.

Wobec uwzględnienia apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa zażalenie powoda na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku nie mogło być uwzględnione w związku z czym Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 387 § 2 kpc orzekł o jego oddaleniu.